

Българска народна банка

17 ноември 2010 г.

ПРЕССЪОБЩЕНИЕ

Тригодишно проучване на пазара за валути и деривати

На всеки три години Банката за международни разплащания (БМР) координира провеждането на глобално проучване на пазарите на валута и на валутни и лихвени деривати. Целта на проучването е да се събере широкообхватна и международно съпоставима информация за размера и структурата на тези пазари. През 2010 г., 53 централни банки и парични институции от целия свят, включително и Българската народна банка (БНБ) за втори път, взеха участие в проучването.

Дирекция „Ковчежничество“ на БНБ координира изследването на българския финансов пазар. Въз основа на предварително проучване бяха избрани за участие 11 търговски банки (т.нар. дилъри предоставящи информация). Изследването бе проведено в два етапа: на първия, участващите институции предоставиха информация за оборота през месец април 2010 г., а на втория - за отворените позиции в деривати към края на месец юни 2010 г. Настоящият документ обобщава резултатите от двата етапа на *“Тригодишното проучване на пазара за валути и деривати в България”*.

1. Традиционен валутен пазар

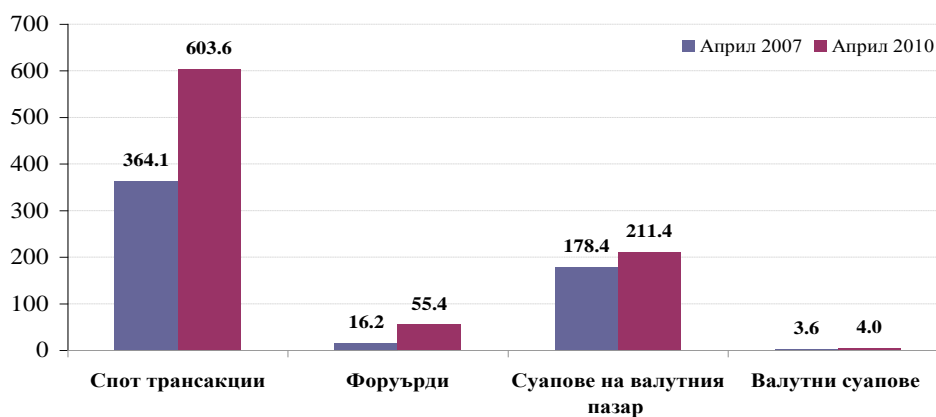
В първия етап от проучването на БМР, участие взеха 11 търговски банки, като извадката се оценява като представителна за приблизително 90% от валутния пазар в България за отчетния период и 95% от пазара на деривати, търгувани извънборсово.

За 20-те работни дни на месец април 2010 г., брутният размер¹ на сключените сделки на българския валутен пазар (включващ спот трансакции и търгувани извънборсово деривати на валутния пазар) възлезе на 17.487 млрд. щ.д. (13.176 млрд. евро), което е с 55.3% над отчетения през април 2007 г. оборот от 11.733 млрд. щ.д. (8.584 млрд. евро). Среднодневният оборот на валутния пазар е 874.4 (658.8 млн. евро), спрямо 563.1 млн. щ.д. (411.8 млн. евро) през април 2007.

Графика 1

Оборот на валутния пазар по инструменти

Среднодневни стойности през април (млн.щ.д.)

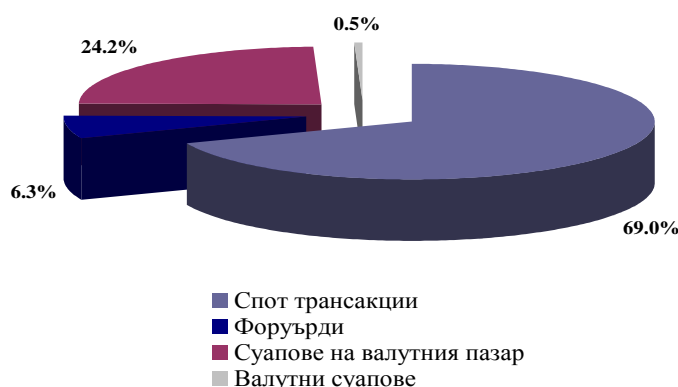

Спот сделките заемат най-голям дял от извършените трансакции на традиционния валутен пазар – 69.0% от общото при 64.7% през април 2007 г. Размерът на сключените сделки от този тип нарасна с 65.8% до 604.0 млн. щ.д. средно на ден през април 2010 г. спрямо същия месец на 2007 г.

Графика 2

Оборот на валутния пазар по инструменти

Разбивка по инструменти през април 2010

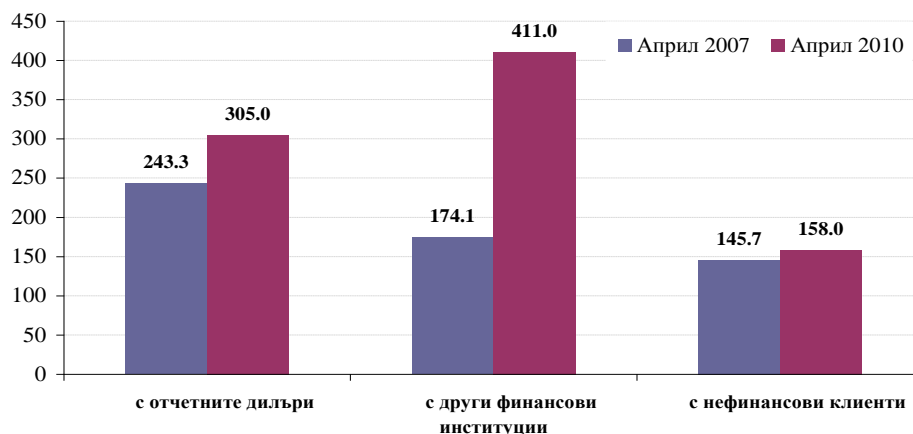

Сред инструментите търгувани извънборсово, суаповете на валутния пазар се търгуват най-активно. Среднодневният оборот в тази категория през април 2010 г. е 211.4 млн. щ.д., което съответства на 24.2% от съвкупния размер на сключените сделки на пазара през този месец. Форуюрдните споразумения и валутните суапове заемат съответно 6.3% и 0.5% от общото, а среднодневният оборот в споменатите сегменти възлиза респективно на 55.4 млн. щ.д. и 4.0 млн. щ.д.

Графика 3

Оборот на валутния пазар по контрагенти

Среднодневен оборот през април (млн. щ.д.)

По контрагенти, през април 2010 г. бе отчетен значителен ръст на сделките с други финансови институции като банки, хедж фондове, пенсионни фондове, застрахователни компании и др., които не фигурират в списъка с дилърите, предоставящи информация на БМР. Среднодневната стойност на трансакциите с тази категория контрагенти нараства повече от два пъти, до 411.0 млн. щ.д. през април 2010 г. и формира 47.0% от съвкупния оборот на валутния пазар в сравнение с 30.9% през април 2007 г. На сделките с други отчетни дилъри се падат 34.9% от общия оборот, като отбелязват ръст от 25.4% до 305.0 млн. щ.д. Валутните трансакции, осъществени с нефинансови клиенти нарастват с 8.3% до 158 млн. щ.д., което съответства на 18.1% от общия оборот на валутния пазар.

Трансакциите осъществени с чуждестранни отчетни дилъри формират 64.3% от общия размер на сделките през април 2010, а 35.7% са осъществени на вътрешния пазар.

Матуритетната структура на сделките е както следва: 63.0% от сключените форуърдни и суап сделки са с интервал до 7 дни, при 80.0% през април 2007 г., а останалата част са с матуритет от 8 дни до 1 г.

Българският лев, еврото и щатският долар продължават да бъдат най-активно търгуваните валути. През април 2010 дялът на трансакциите български лев/евро се е увеличил до 61.3% от съвкупния оборот, спрямо 39.0% през същия месец на 2007 г. Втората най-често търгувана двойка е евро/щатски долар, с дял от 24.0% през април 2010 г. при 45.0% през април 2007 г.

¹ Брутният размер на сделките е абсолютната стойност на сделките, сключени през референтния период. Всички суми са конвертирани в щатски долари, по съответния курс през месец април.

Пазарната концентрация през април 2010 остава висока. Трите институции с най-голям оборот за месеца формират 74.3% от съвкупния оборот на валутния пазар.

2. Извънборсов пазар на деривати върху лихвени проценти

Среднодневният оборот на извънборсовия пазар на деривати върху лихвени проценти през месец април 2010 г. възлиза на 3.3 млн. щ. д. и е доминиран изцяло от суап сделки върху лихвени проценти. Еврото е най-активно търгуваната валута, като участва в 75.4% от трансакциите. Останалата част от сключените сделки са деноминирани в щатски долари.

Приблизително 80.0% от съвкупните трансакции на деривати са осъществени с предоставящите информация дилъри. Останалата част се покрива почти изцяло от търговия с нефинансови клиенти. Характерно за търговията с деривати е, че преобладават презграничните трансакции.

3. Позиции в деривати върху валута, лихвени проценти, акции, кредити, суровини и “други” продукти към края на юни 2010

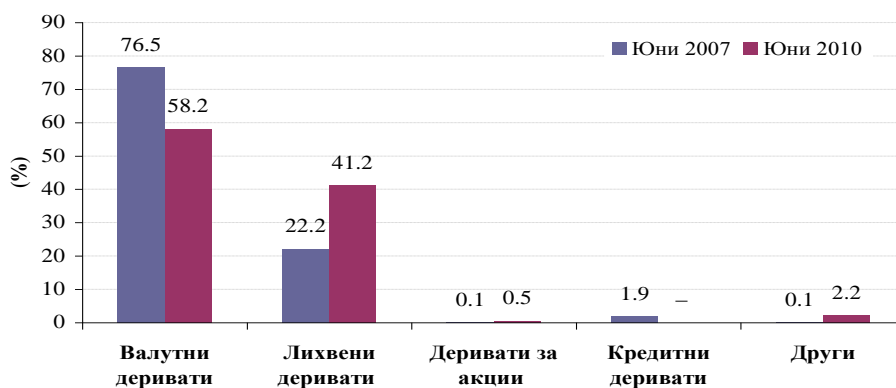
Общо 7 банки предоставиха информация за отворените позиции (т.е. налични) в деривати към 30 юни 2010 г. Счита се, че предоставената информация е представителна за около 95% от пазара на деривати в България за периода на наблюдение.

Номиналната стойност на контрактите към края на месец юни 2010 г. възлиза на 3.364 млрд. щ.д. (2.749 млрд. евро) спрямо 2.836 млрд. щ.д. (2.094 млрд. евро) на предходното проучване. Делът на дериватите върху валута остава най-висок (от 58.2% или 1.916 млрд. щ.д.), макар че намалява значително в сравнение с отчетеното през юни 2007 г. (дял от 76.5% или 2.145 млрд. щ.д.). В контраст, размерът на отворените позиции в деривати върху лихвени проценти към края на отчетния период нараства двойно (до 1.357 млрд. щ.д. от 629.0 млн. щ.д.), с което делът му от общото се увеличава до 41.2%, в сравнение с 22.2% към края на юни 2007 г. Размерът на деривати върху акции, кредити и “други” е незначителен като дял от общото.

Графика 4

Разбивка по финансови инструменти

Отворени позиции към края на юни 2010 г.

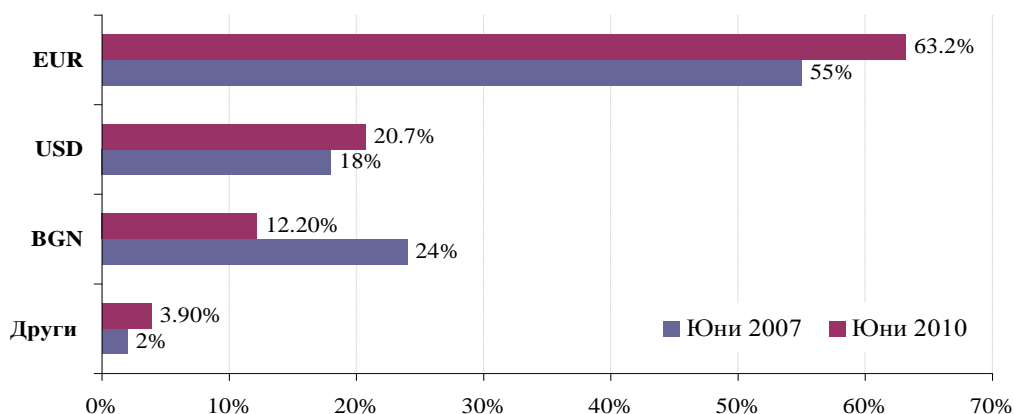
По отношение на разпределението по видове финансови инструменти, форуърдните споразумения и суаповете за лихви и валута формират 88.0% от общото (96.5% през 2007 г.). Делът на опциите, търгувани извънборсово се покачва спрямо 2007 г., от 3.5% до 10.0%. Относителният дял на отворените позиции в други дериватни инструменти е несъществен спрямо горните две категории.

Разбивката по валути на отворените позиции в деривати е както следва: 63.2% са деноминирани в евро, 20.7% в долари и 12.2% в български лева. Останалата част от валутите (около 4%) са разпределени между базисни валути, а именно *GBP* и *CHF*.

Графика 5

Разбивка по валути

Отворени позиции към края на юни 2010 г.

Брутната пазарна стойност на контрактите, която е показател за текущата оценка за риска на позициите, към края на юни 2010 г. възлиза на 151 млн. щ.д. (154 млн. щ.д.). Високото съотношение между номиналната и брутната пазарни стойности се обяснява, от една страна, с въздействието на различни пазарни фактори, както и непълния характер на отчетността на пазарните стойности на контрактите, които към датата на изследването представляват отворени позиции.

На интернет-страницата на БМР (<http://www.bis.org/press/p101116.htm>) са публикувани глобални резултати от проучването на пазара на валути и деривати през 2010 г.

За допълнителна информация относно проучването може да се обръщате към Вилияна Новоселска, експерт в отдел „Анализи”, на тел. 9145 722 или e-mail: Novoselska.V@bnbank.org и Минчо Каравастев на тел. 9145 752 или e-mail: Karavastev.M@bnbank.org.

Таблица 1
Оборот на валутния пазар по инструменти
Среднодневни стойности през април (млн. щ.д.)

Инструменти	Април 2007		Април 2010	
	Средно-дневно	Дял в проценти	Средно-дневно	Дял в проценти
Спот трансакции	364.1	64.7	603.6	69.0
Форурди	16.2	2.9	55.4	6.3
Суапове на валутния пазар	178.4	31.7	211.4	24.2
Валутни суапове	3.6	0.6	4.0	0.5
Опции и други инструменти	0.8	0.1	–	–
Общо	563.1	100.0	874.4	100.0

Бележка: възможно е несъответствие в общия сбор поради закръгляване

Таблица 2

Оборот на валутния пазар по инструменти, контрагенти и матуритет

Среднодневни стойности през април (млн. щ.д.)

Инструмент/контрагент	Април 2007		Април 2010	
	Средно-дневно	Дял в проценти	Средно-дневно	Дял в проценти
с отчетните дилъри	113.2	20.1	100.0	11.4
с други финансови институции	123.3	21.9	369.0	42.2
с нефинансови клиенти	127.6	22.7	135.0	15.4
Спот (общо)	364.1	64.7	603.6	69.0
с отчетните дилъри	6.5	1.2	30.0	3.4
с други финансови институции	2.7	0.5	7.0	0.8
с нефинансови клиенти	7.0	1.2	18.0	2.1
Форуърди (общо)	16.2	2.9	55.4	6.3
с отчетните дилъри	119.9	21.3	171.0	19.6
с други финансови институции	48.1	8.5	35.0	4.0
с нефинансови клиенти	10.4	1.8	5.0	0.6
Суапове на валутния пазар (общо)	178.4	31.7	211.4	24.2
с отчетните дилъри	3.6	0.6	4.0	0.5
с други финансови институции	–	–	–	–
с нефинансови клиенти	–	–	–	–
Валутни суапове (общо)	3.6	0.6	4.0	0.5
с отчетните дилъри	0.1	0.0	–	–
с други финансови институции	–	–	–	–
с нефинансови клиенти	0.7	0.1	–	–
Опции и други инструменти (общо)	0.8	0.1	–	–
с отчетните дилъри	243.3	43.2	305.0	34.9
с други финансови институции	174.1	30.9	411.0	47.0
с нефинансови клиенти	145.7	25.9	158.0	18.1
Общо	563.1	100.0	874.4	100.0
Местни	303.5	53.9	562.0	64.3
Презгранични	259.6	46.1	312.0	35.7
Форуърди				
до 7 дни	6.8	42.0	17.0	30.7
над 7 дни до 1 година	9.4	58.0	38.0	68.6
над 1 година	–	–	–	–
Суапове на валутния пазар				
до 7 дни	148.0	83.0	151.0	71.4
над 7 дни до 1 година	30.4	17.0	60.0	28.4
над 1 година	–	–	–	–

Бележка : възможно е несъответствие в общия сбор поради закръгляване

Таблица 3

Оборот на валутния пазар по валутни двойки

Среднодневен оборот през април (млн. щ.д.)

Валутна двойка	Април 2007		Април 2010	
	Средно-дневно	Дял в проценти	Средно-дневно	Дял в проценти
BGN/USD	29.8	5.3	17.0	1.9
BGN/EUR	219.2	38.9	524.8	60.0
BGN/JPY	–	–	0.2	–
BGN/GBP	2.0	0.4	1.1	0.1
BGN/CHF	0.2	–	0.5	0.1
BGN/SEK	0.2	–	0.2	–
BGN/Oth	–	–	0.1	–
USD/EUR	251.4	44.6	205.8	23.5
USD/JPY	2.9	0.5	3.6	0.4
USD/GBP	13.9	2.5	18.8	2.2
USD/CAD	0.7	0.1	0.1	–
USD/CHF	2.2	0.4	0.3	–
USD/Oth	0.6	0.1	4.4	0.5
EUR/JPY	4.0	0.7	1.6	0.2
EUR/GBP	13.4	2.4	16.4	1.9
EUR/CHF	10.7	1.9	20.3	2.3
EUR/CAD	0.1	–	7.3	0.8
EUR/AUD	–	–	6.7	0.8
EUR/SEK	8.0	1.4	0.6	0.1
EUR/Oth	0.2	–	26.8	3.1
JPY/Oth	3.5	0.6	3.2	0.4
Други двойки	0.2	–	15.1	1.7
Всички вал. двойки	563.1	100.0	874.4	100.0

Бележка : възможно е несъответствие в общия сбор поради закръгляване

Таблица 4

Оборот на пазара на лихвени деривати по инструменти

Среднодневен оборот през април (млн. щ.д.)

Лихвени инструменти	2007	2010
Форурдни споразумения за лихви	–	0
Лихвени суапове	0.9	3.3
Опции и други инструменти	0.1	0
Общо	1.0	3.3

Бележка : възможно е несъответствие в общия сбор поради закръгляване

Таблица 5
Оборот на пазара на лихвени деривати по инструменти и контрагенти

Среднодневен оборот през април (млн. щ.д.)

Инструмент/контрагент	Април 2007		Април 2010	
	Средно-дневно	Дял в проценти	Средно-дневно	Дял в проценти
с отчетните дилъри	0.7	70.2	2.5	75.8
с други финансови институции	0.1	7.3	–	–
с нефинансови клиенти	0.1	13.3	0.8	24.2
Лихвени суапове (общо)	0.9	90.8	3.3	100.0
с отчетните дилъри	0.1	6.0	–	–
с други финансови институции	–	–	–	–
с нефинансови клиенти	0.0	3.2	–	–
Опции и други инструменти (общо)	0.1	9.2	–	–
с отчетните дилъри	0.8	76.1	2.5	75.8
с други финансови институции	0.1	7.3	–	–
с нефинансови клиенти	0.2	16.5	0.8	24.2
Общо	1.0	100.0	3.3	100.0
Местни	0.3	29.7	0.8	24.2
Презгранични	0.7	70.1	2.5	75.8

Бележка : възможно е несъответствие в общия сбор поради закръгляване

Таблица 6
Оборот на пазара на лихвени деривати по валути

Среднодневен оборот през април (млн. щ.д.)

Валута	2007	2010
Щатски долар	0.2	0.8
Евро	0.7	2.5
Лихвени суапове (общо)	0.9	3.3
Щатски долар	–	–
Евро	0.1	–
Опции (общо)	0.1	–
Щатски долар	0.2	0.8
Евро	0.8	2.5
Общо	1.0	3.3

Бележка : възможно е несъответствие в общия сбор поради закръгляване

Таблица 7

Абсолютна стойност на отворени позиции по видове инструменти

По остатъчен срок до падежа към края на месец юни 2010 (млн. щ.д.)

Инструменти	Юни 2007				Юни 2010			
	Форуърди и суапове	Опции	Общо	Относителен дял в %	Форуърди и суапове	Опции	Общо	Относителен дял в %
Валутни деривати	2 075	70	2 145	76.5	1 696	220	1 916	58.2
с отчетни дилъри	815	25	840	39.2	972	1	973	50.8
с други финансови институции	1 019	6	1 025	47.8	254	–	254	13.3
с нефинансови клиенти	241	39	280	13.1	470	219	689	36.0
Лихвени деривати	601	28	629	22.2	1 257	100	1 357	41.2
с отчетни дилъри	276	–	276	43.9	511	5	516	38.0
с други финансови институции	177	14	191	30.4	133	5	138	10.2
с нефинансови клиенти	148	14	162	25.8	613	90	703	51.8
Деривати за акции	–	4	4	0.1	–	17	17	0.5
с отчетни дилъри	–	–	–	–	–	8	8	47.1
с други финансови институции	–	–	–	–	–	–	–	–
с нефинансови клиенти	–	4	4	100.0	–	9	9	52.9
Кредитни деривати	55	–	55	1.9	–	–	–	–
с отчетни дилъри	55	–	55	100.0	–	–	–	–
с други финансови институции	–	–	–	–	–	–	–	–
с нефинансови клиенти	–	–	–	–	–	–	–	–
Други деривати	1	2	3	0.1	37	37	74	2.2
с отчетни дилъри	–	2	2	66.7	37	–	37	50.0
с други финансови институции	1	–	1	33.3	–	37	37	50.0
с нефинансови клиенти	–	–	–	–	–	–	–	–
Общо	2 732	104	2 836	100.0	2 990	374	3 364	100.0

Бележка: Възможно е несъответствие в общия сбор поради закръгляване

Таблица 8
Валутна структура на отворените позиции

По остатъчен срок до падежа към края на месец юни 2010 (млн. щ.д.)

Инструменти	USD		EUR		JPY		GBP		CHF		BGN		Други		Общо*	
	2007	2010	2007	2010	2007	2010	2007	2010	2007	2010	2007	2010	2007	2010	2007	2010
Деривати на валута и злато																
Форуърди и суапове на валутния пазар	713	705	1 572	1 098	13	–	73	68	27	115	1 110	558	–	–	3 026	1 272
Валутни суапове	72	187	321	395	–	–	–	29	–	30	249	206	–	–	745	424
Валутни опции	70	224	67	216	–	–	–	–	–	–	–	–	3	–	290	220
Общо	855	1 116	1 960	1 709	13	–	73	97	27	145	1 359	764	3	–	4 061	1 916
Деривати на лихвени проценти на една валута																
Лихвени суапове	71	120	526	1 113	–	–	–	–	4	6	–	18	–	–	601	1 257
Лихвени опции	–	–	28	100	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	28	100
Общо	71	120	554	1 213	–	–	–	–	4	6	–	18	–	–	629	1 357
Общо валутни и лихвени деривати	926	1 236	2 514	2 922	13	–	73	97	31	151	1 359	782	3	–	4 690	3 273

* Абсолютната обща стойност на дериватите на валута, при които се осъществява размяна на повече от една валута и носят валутен риск, представлява сбор от позициите на съответните инструменти разделен на две.

Таблица 9

Падежна структура на отворените позиции

По остатъчен срок до падежа към края на месец юни 2010 (млн. щ.д.)

Инструмент/Контрагент	Падеж					
	До 1 година		От 1 до 5 години		Над 5 години	
	2007	2010	2007	2010	2007	2010
Форуърди и суапове	1813	1 754	506	687	357	518
с отчетни дилъри	833	885	100	388	158	215
с други финансови институции	739	205	309	114	148	68
с нефинансови клиенти	241	664	97	185	51	235
Опции	55	227	15	110	28	–
с отчетни дилъри	22	4	3	10	–	–
с други финансови институции	–	–	6	5	14	–
с нефинансови клиенти	33	223	6	95	14	–
Общо	1868	1981	521	797	385	518